

Positiv satsing på kompetanse og forskning

Notat til Utdannings- og forskningskomiteen
Angående sak: Statsbudsjettet 2019 (Prop. 1 S (2018-2019))

Innledning

Spekter mener forslaget til statsbudsjett på overordnet nivå er fornuftig og forutsigbart, godt tilpasset den økonomiske situasjonen i landet. Regjeringen følger opp forslagene som er utarbeidet i samarbeid med partene i arbeidslivet. Dette gjelder særlig innen kompetansepolitikken, med nye bransjeprogram og fleksible videreutdanningstilbud innen teknologi og digitale løsninger.

Vi er også fornøyd med at det i dette budsjettet vises en tydelig sammenheng mellom politikkområder. Vi har i høst hatt en prosess rundt IA-avtalen mellom partene og myndighetene hvor nettopp dette har vært viktig for oss.

Vi kan ikke inkludere med kortsiktig aktivitet uten å satse på kvalifisering som kan gi en varig tilknytning. Livslang læring gir livslang mestring, og det vil kunne vise seg å være det viktigste inkluderingstiltaket vi har framover. Å ha kompetansetrygghet blir troligere viktigere enn å ha stillingstrygghet i årene som kommer

Utdanningsinstitusjonenes viktigste oppgave er å levere relevant og oppdatert kompetanse i tråd med arbeidslivets behov. Spekter vil fremheve følgende forhold som vi mener er særskilt viktig at blir

gjennomført, og noen områder vi mener bør prioriteres ytterligere:

Programkategori 07.20, Kap 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringa

Både ut fra et individ,- samfunns- og arbeidslivsperspektiv er tidlig innsats i barnehage og skole særdeles viktig. Dette er et område som nesten ikke kan prioriteres høyt nok.

Det er positivt at det satses både på etter- og videreutdanning, og å utdanne lærerspesialister. Spekter skulle allikevel gjerne sett at det i tillegg til å øke lærertettheten, ble iverksatt flere tiltak som direkte retter seg mot tidlig innsats.

Dette kan eksempelvis være FoU-prosjekter som retter seg mot tidlig innsats. Det er slik at et lite antall elever på 1. trinn får spesialundervisning i forhold til antallet som får det på 10. trinn. Denne fordelingen burde vært omvendt. Det bør utvikles ordninger som på en mer fleksibel måte gjør det mulig å rette mer innsats tidlig mot elever som ikke oppnår læreplanmålene. Vi mener slike tiltak ut fra et ressursperspektiv er viktigere enn en generell økning i lærertetthet.

Det er for øvrig positivt at ordningen med gratis kjernetid utvides til å gjelde også for 2-åringer fra familier med lav inntekt (programkategori 07.30 Barnehager)

Programkategori 07.40 Høgre yrkesfagleg utdanning

Økt satsing på fagskoler er positivt, og regjeringen følger i hovedsak opp tidligere signaler. Men Spekter mener at det nå er på tide at finansieringen av den enkelte fagskoleutdanning også styrkes, noe som ikke er foreslått.

Fra 2019 foreslås at grunntilskuddet til de nettbaserte helsefagutdanningene gis til fylket med fagskolens kontoradresse, og ikke til fylket med studentens

bostedsadresse. Dette vil være et viktig tiltak for å sikre slike tilbud.

Når det gjelder videre satsing på fagskoler, mener Spekter at ressursene bør prioriteres enda mer i retning av kvalitetsutvikling og til å skape en mer robust finansieringsordning som i det minste dekker de reelle kostnadene for fagskolene med offentlig støtte. I følge en studie fra NIFU i forbindelse med Grundt-utvalget (Fagskoleutvalget) er ikke dette tilfelle. På sikt er dette minst like viktig som en satsing på volum (studieplasser).

Programkategori 07.50, kap 258 Tiltak for livslang læring

Det foreslås en rekke tiltak på området som er positive. Kompetansekravene endrer seg raskt i dagens arbeidsliv, og det er nødvendig med målrettede opplæringsstilbud av kort varighet for å sikre at voksne arbeidstakere har oppdatert kompetanse. Dette er viktig, både for verdiskaping og inkludering.

Spekter vil gjerne knytte noen kommentarer til utvikling av bransjeprogram, og til fleksible videreutdanningstilbud innenfor teknologi og digitale løsninger.

Dette er tiltak som er utarbeidet i en dialog med partene i arbeidslivet, og det er stort behov for videreutdanningstilbud knyttet til omstillingen av norsk arbeidsliv i retning av mer digitalisering og automatisering.

Behovet for en slik satsing kommer av at markedet for etter- og videreutdanning er preget av en betydelig markedssvikt der verken utdanningsinstitusjonene eller arbeidslivet kan bære kostnadene med utvikling av tilbudene.

Det er derfor viktig at utvikling av tilbudene skjer etappevis og ikke for raskt. Man må høste erfaringer underveis, ikke minst om hvorvidt denne markedssvikten også gjelder drift av tilbudene, og ikke bare utvikling. Hvis det er tilfelle, bør det også senere vurderes tilskudd til drift der erfaringene er gode og hvor det er et stort samfunnmessig behov. Dette bør da (senere) prioriteres høyere enn utvikling av enda flere tilbud.

Innretningen av tiltakene fremover

Spekter mener det burde vært signalisert sterkere føringer for utviklingen av tiltakene som gjelder nye utdanningstilbud under kompetansereformen. Dagens arbeidsliv er i større grad enn tidligere preget av krav til kompetanse som går ut over de rent fagspesifikke. Blant annet stilles det høyere krav til samhandling, kommunikasjon, kreativitet og kompetanse i å lære. Dette er de samme fire kompetanseområdene som Ludvigsen-utvalget fremhevet for utvikling av morgendagens skole.

De fire kompetanseområdene som Ludvigsen-utvalget anbefalte, gjenspeiler nettopp kompetansekraav som elevene vil ha utbytte av gjennom læring hele livet. Det er derfor viktig at man også i satsingene innen «Lære hele livet» ikke bare konsentrerer seg om den rent fagspesifikke kompetansen i tilbudene fremover.

De foreslåtte satsingene på livslang læring vil kunne være viktige skritt på veien mot utvikling av utdanningstilbud som er bedre tilpasset arbeidslivets behov, og som arbeidslivet kan nyttiggjøre seg av. Det forutsetter imidlertid at også andre kompetansemål enn de rent fagspesifikke inkluderes for å bygge bro mellom utdanningstilbudene og læring i arbeidslivet. Det tar mange år før dagens 1. klassinger er ute i arbeidslivet.

Spekter mener at tiltakene knyttet til utvikling av nye tilbud etter en tid bør evalueres med tanke på alle disse kompetanseområdene, og at dette burde vært omtalt i proposisjonen.